

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-4352-32/2021. számú ügyben,
rendőrségi panasz eljárás tárgyában.
(előzmény ügy: RI-AJBH-56/2020.)

Érintett szerv(ek): G. település Rendőrkapitányság

2021.

Az eljárás megindítása

*Panaszos*¹ (* szám alatti lakos, a továbbiakban: panaszos) 2020. március 3-án személyesen adta elő panaszát a vele szemben 2020. március 1-jén fogantatosított rendőri intézkedéssel szemben.

A panaszos beadványában sérelmezte a vele szembeni intézkedés tényét és annak egyes körülményeit. A panaszos álláspontja szerint annak ellenére állították elő járművezetés ittas állapotban vétség elkövetése miatt, hogy autója működésképtelen volt, nem vezethette azt.

Tekintettel arra, hogy a beadványban megfogalmazott sérelmek felvetik a panaszos alapvető jogainak sérelmét, továbbá figyelemmel a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. §-ának (1) bekezdésében, valamint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 18. §-ának (1) bekezdése f) pontja és 39/F. §-ában foglalt hatásköri szabályokra, vizsgálatot indítottam.

Az érintett alapvető jogok

- A személyi szabadsághoz való alapvető jog [Alaptörvény IV. cikk]
- A tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog [Alaptörvény XXIV. cikk]

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény [a továbbiakban: Ajbt.]
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény [a továbbiakban: Rtv.]
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény [a továbbiakban: Szabs. tv.]
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény [a továbbiakban: Ptk.]
- A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet [a továbbiakban: KRESZ]
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet [a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat]

A tényállás megállapításai

1. A panaszbeadvány

A panaszos beszámolója szerint 2020. február 22-én 19 óra 35 perckor közlekedésrendészeti intézkedés keretében, lejárt forgalmi engedély miatt szabálysértési bírság megfizetésére kötelezték. A következő héten az érintett gépjárművet a panaszos műszaki vizsgára akarta vinni, ám az működésképtelenné vált.

A panasz szerint 2020. március 1-jén 18 óra körül, a korábban a panaszossal szemben intézkedő rendőrök megjelentek a panaszos otthonánál és intézkedést kezdeményeztek vele szemben arra hivatkozva, hogy a panaszos vezette a működésképtelenül az udvaron álló autót. A panaszos – beszámolója szerint – hiába közölte, hogy az autót nem vezethette, mert az működésképtelen, mégis szondát akartak vele fűjatni. Miután a panaszos megtagadta a szonda megfűjását,

¹ Az Ajbt 39/L§ (1) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

előállították őt a G. település Rendőrkapitányságra (a továbbiakban: Rendőrkapitányság) mintavétel céljából.

A Rendőrkapitányságon elkérték a panaszos iratait, megfűjatták vele a szondát, majd a folyosón kellett várakoznia. 23 óra 40 perc körül kapta meg a rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolást, amelyet úgy kellett aláírnia, hogy az már előre ki volt töltve. Mindezeket követően 0 óra 10 perc és 0 óra 35 perc között gyanúsítottként kihallgatták. A panaszos számára, előállítása során – beszámolója szerint – nem engedték, hogy ügyvédet értesítsen, feleségét ugyanakkor felhívta a kihallgatást végző rendőr főtörzsőrmester annak érdekében, hogy a panaszos hazaszállítása biztosított legyen.

A panaszos sérelmezte továbbá, hogy az intézkedő rendőrök nem azonosították magukat, hanem „rögtön meggyanúsították”, amikor látták, hogy a közös udvarról kijött az utcára. (Az intézkedő rendőrök az utcára merőleges bekötő úton várakoztak az intézkedést megelőzően.)

A panaszos kiemelte továbbá, hogy az eseményeket látó szomszédok számára nem engedték, hogy felvételeket készítsenek a rendőri intézkedésről.

A panaszos átadta a gyanúsítottként való kihallgatásáról készült jegyzőkönyv, a rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolás és a hozzá tartozó nyilatkozat, a helyszíni bírság kiszabásáról szóló nyomtatvány, a helyszíni bírság készpénzátutalási megbízás, valamint a légalkohol-mérés eredményének másolatát.

2. A rendőrség álláspontja

A panasz kivizsgálása során, a tényállás pontosabb megismerése érdekében felvilágosítást kértem a rendőrségtől a panaszolt intézkedésről, valamint kértem, hogy küldjék meg az azzal kapcsolatos további rendőrségi dokumentumokat, és a konkrét kérdésekkel összefüggésben a rendőrség álláspontját.

a) A Rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztató levele a következő információkat tartalmazza:

2020. március 1-jén 21 óra 57 perckor a rendőrök észlelték, hogy járó motorral, felkapcsolt világítással áll, orral a B. utca irányába a – korábbi intézkedések miatt ismert – panaszos járművével. A szolgálati gépjárművel elhaladtak az érintett jármű mellett, így egyértelműen felismerték a vezető ülésen ülő panaszost (akivel szemben 2020. február 22-én helyszíni bírságot szabtak ki). A rendőrök eközben ellenőrizték a panaszos járművének rendszámát, amely alapján kiderült, hogy az érintett jármű még mindig nem rendelkezik érvényes műszaki engedéllyel.

A továbbhaladó rendőrök megfordultak, ekkor látták, hogy a panaszos elindul és behajt az ingatlan területére, majd a vezető ülésről kiszáll. A rendőrök ezt követően intézkedést kezdeményeztek a panaszossal szemben.

Később, a panaszossal szembeni eljárás során, térfigyelő kamera felvételeit szerezték be, amelyen a panaszos járműve 21 óra 59 perckor látható. (A jármű rendszáma ugyan nem látszik, de külleme megegyezik az érintett járművével, és nem sokkal később az elhaladó szolgálati gépjármű is látható.)

Az intézkedő rendőrök az Rtv. 20. §-ában foglaltak alapján a napszaknak megfelelően köszöntek, közölték nevüket és rendfokozatukat, majd elmondták, hogy ők a Rendőrkapitányság rendőrei, akik „általános igazoltatás keretén belül intézkednek”.

Az igazoltatás során felszólították a panaszost, hogy adja át személyes iratait, valamint a gépjármű okmányait. A helyszínen tisztázták a panaszossal, hogy vezetői engedélyének egészségügyi érvényessége 2019. március 13-án, míg az érintett jármű műszaki érvényessége 2020. február 10-én lejárt. A panaszost tájékoztatták, hogy ellene szabálysértési feljelentést fognak tenni. A panaszos közölte, hogy nem ismeri el a szabálysértést és semmit nem fog aláírni.

A rendőröknek előírt kötelezettsége, hogy minden gépjárművezetővel szemben alkoholszondás ellenőrzést hajtsanak végre, ám a panaszos megtagadta a szonda megfűjását, közölte továbbá, hogy nem vezette az érintett járművet. A rendőrök ugyanakkor – a biztonságos távolságtartás mellett is – érezték, hogy a panaszos alkoholt fogyasztott.

Tekintettel arra, hogy a panaszos megtagadta az elektromos alkoholeszter alkalmazását, így az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés c) pontja alapján őt 22 óra 04 perckor előállították mintavételre a Rendőrkapitányságra. A panaszossal szemben kényszerítő eszközt nem alkalmaztak, mivel együttműködő volt.

A szolgálati gépjárműben – miután a rendőrök felvilágosítást adtak az eljárás menetéről – a panaszos elismerte, hogy alkoholt fogyasztott és vezette az érintett járművet. Ekkor már hajlandó lett volna megfűjni az elektromos alkoholesztert is.

A rendőri jelentésekből nem derül ki, hogy a panaszos nyilatkozott-e az érintett jármű működésképtelenségéről. Az, hogy nem vezette az autót, addig fel sem merült, amíg a járőrök közölték vele, hogy elő kell állítaniuk a Rendőrkapitányságra. A panaszos a gyanúsított kihallgatása során, vallomásában azt állította, hogy az autó parkolt, az nem volt használatban.

A panaszos előállítása 22 óra 4 perctől, szabadon bocsátásáig, 23 óra 40 percig tartott, amelyet követően 0 óra 10 perctől a Btk. 236. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint büntetendő járművezetés ittas állapotban vétség megalapozott gyanúja miatt elrendelt nyomozás során gyanúsítottként kihallgatták. (A hiteles légalkohol mérő eszközön bűncselekményi értéket fűjt.)

A panaszos előállítása során nem kérte, hogy értesítthesse ügyvédjét. Gyanúsítottként való kihallgatásakor azon kérdésre, hogy kéri-e védő kirendelését, nemmel válaszolt.

A rendőri intézkedésről senki nem kívánt felvételeket készíteni, senki kezében nem volt erre alkalmas készülék sem, az intézkedéssel érintett utasok a priorálást követően otthonukba távoztak. Az intézkedés során nem merült fel, hogy bárki felvételeket kívánna készíteni.

„A járőrök az intézkedés alatt higgadt, nyugodt hangnemben beszéltek a panaszossal, szem előtt tartották az intézkedésben érintett személyek Magyarország Alaptörvényében és egyéb normákban foglalt jogait. Az intézkedést foganatosító kollégák rátermettsége, rendőri hivatás iránti tisztelete, alázata nem kérdőjelezhető meg.”

b) Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés a fentiekhez képest a következő releváns információkat tartalmazza:

Mivel felmerült annak gyanúja, hogy a panaszos ittasan vezette járművét, és a panaszos megtagadta az alkoholszonda megfűzését, előállították a Rendőrkapitányságra, ahol Drager Alcotest 9510 alkoholmérő 22 óra 33 perckor 0,71, 23 óra 5 perckor 0,69 mg/l értéket mutatott. A panaszos vezetői engedélyét bevonták, majd sérülés és panaszmentesen szabadon bocsátották.

A panaszost az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatták, (6) bekezdése alapján ruházatát átvizsgálták, az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján elfogták, (2) bekezdés c) pontja alapján előállították.

A védelemhez való jog gyakorlására vonatkozóan szóban 22 óra 5 perckor tájékoztatták a panaszost. Az Rtv. 33. §-a (4) bekezdésének megfelelően az előállítás okáról szóló tájékoztatót és az előállítás időtartamáról szóló igazolást kiadták.

A panaszos előállítása 22 óra 4 perctől 23 óra 40 percig tartott.

c) Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentéshez csatolt parancsnoki vélemény és kivizsgálás tanúsága szerint a panaszos igazoltatása, ruházatának átvizsgálása elfogása és előállítása jogszerű és szakszerű volt, megfelelt az Rtv. 15. §-ában foglalt arányossági követelményeknek.

d) Az intézkedő rendőrök jelentései a fentiekhez képest a következő releváns információkat tartalmazzák:

Amíg a panaszos a járművel állt, nem kezdeményeztek intézkedést a rendőrök, mivel az még nem volt szabálysértés. A rendőrök továbbhaladtak, majd miután megfordultak észlelték, hogy a panaszos járművével elindul, a jármű mozgásban van, majd beáll az ingatlan területére. A rendőrök odahajtottak, ekkor észlelték azt is, hogy a panaszos a vezető oldalról száll ki az érintett járműből.

2020. április 6-án 11 óra 45 perckor ismét közlekedésrendészeti intézkedés alá vonták a panaszost, és kiderült az érintett jármű továbbra sem rendelkezik érvényes műszaki engedéllyel, mint ahogy a panaszos sem érvényes vezető engedéllyel.

e) A rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolás tanúsága szerint a panaszos személyi szabadságát 22 óra 4 perctől 23 óra 40 percig korlátozták, amely idő alatt sérülése nem keletkezett, panaszt nem tett. Az igazolást a panaszos aláírta.

f) A gyanúsított kihallgatásáról szóló jegyzőkönyv tanúsága szerint a panaszost 0 óra 10 perctől 0 óra 35 percig hallgatták ki gyanúsítottként a Btk. 236. §-ának (1) bekezdésébe ütköző és aszerint büntetendő járművezetés ittas állapotban vétség elkövetésének megalapozott gyanúja miatt. A jegyzőkönyv szerint a panaszos védő kirendelését nem kérte. A panaszos – vallomása szerint – bőven fogyasztott alkoholt, gépjárművét azonban nem vezette.

g) A szabálysértési ügyben tett feljelentés tanúsága szerint a rendőrök 10.000 forint helyszíni bírságot kívántak kiszabni a panaszossal szemben a KRESZ 5. §-ának (1) bekezdés c) pontjába ütköző, valamint 4. §-ának (1) bekezdés a) pontjába ütköző, a Szabs. tv. 224. §-a szerint

minősülő szabálysértések elkövetése miatt, ám a panaszos közölte, hogy nem fog aláírni semmit.

h) A térfigyelő kamera felvételének tanúsága szerint 21 óra 59 perckor egy, a rendőrségi jelentéseknek megfelelő autó halad el az érintett útszakaszon. (A jármű sofőrje, rendszáma nem látható.) Nem sokkal később, 22 óra 7 perckor egy rendőrségi szolgálati jármű is elhalad a felvételen az ellenkező irányba.

i) Az előállított/elővezetett személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló tájékoztató tanúsága szerint a panaszos megkapta a fogvatartásával kapcsolatos szükséges tájékoztatást, annak elolvasásáról és megértéséről aláírásával nyilatkozott. (A tájékoztató szövege nem az intézkedéskor hatályos felvilágosítást tartalmazza.) A tájékoztatás kiterjed a hozzátartozó vagy más személy értesítésének lehetőségére, de a nyilatkozat nem terjed ki az értesítési szándékra.)

j) A Rendőrkapitányság által megküldött egyéb dokumentumok (a panaszossal szembeni szabálysértési-, valamint büntetőeljárás iratai) a panaszügy elbírálása szempontjából további releváns információt nem tartalmaznak, így azok ismertetésétől eltekintek.

A vizsgálat megállapításai

I. Az alapvető jogok tekintetében

1. Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani [...] [Alaptörvény IV. cikk (1) és (2)]. E szabadságjog szoros összefüggésben áll az általános személyiségi jogként felfogott emberi méltósághoz való joggal, dogmatikailag annak önállósult eleme, amely fontos szerepet tölt be az egyén szabadságának, integritásának védelmében. [Lamm Vanda (szerk.): Emberi Jogi Enciklopédia. HVGORAC, Budapest, 2018.]

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) következetes gyakorlata szerint a szabadság és a biztonság egységet alkot, amelyben a szabadság elsősorban a fogva tartással szembeni szabadságot jelenti, míg a biztonság a szabadságba történő önkényes beavatkozásokkal szemben véd [Bozano v. France, no. 9990/82; Kamma v. The Netherlands, no. 4771/71.]. Maga az Alaptörvény megfogalmazása is az egységes fogalmi megközelítést erősíti, ugyanakkor az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján elmondható, hogy a személyi szabadsághoz való jog – figyelemmel e szabadságjognak az ember szabadságát, integritását védő funkciójára – általános védelmet nyújt a szabadságkorlátozással járó intézkedésekkel szemben, amely védelem kiterjed a személyi szabadságtól való megfosztásnak nem minősülő, de a személyi szabadságot korlátozó intézkedések körére is:

„A személyi szabadság az egyén olyan autonómiáját jelenti, amely feltételezi a teljes akaratú és cselekvési szabadságot a jog keretei között. A személyi szabadság joga mindenkivel szemben érvényesülő jog, amely minden embert megillet, ugyanakkor nem részesül abszolút védelemben, mivel törvényben meghatározott esetekben korlátozható. A személyi szabadság korlátozásának számos formája ismert a magyar jogrendszerben. Ezek jórészt a büntetőeljárás lefolytatásához kötődnek; büntető anyagi jogi szankcióként (szabadságvesztés, kényszergyógykezelés) vagy büntetőeljárású kényszercselekményként (őrizetbe vétel, előzetes letartóztatás, ideiglenes kényszergyógykezelés, lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet) jelennek meg. A büntetőeljáráson

kívül ugyanakkor más eljárásokban is sor kerül a személyi szabadság alapjogának korlátozására, így különösen az idegenrendészet, a szabálysértési eljárás, az egészségügyi és a rendészeti igazgatás egyes területein.” [65/2003. (XII. 18.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „a szabadságelvonás alkotmányossága megítélésében meghatározó jelentőségű a szabadságelvonás időtartamának mértéke, annak indokoltsága, valamint a jogtalan szabadságelvonás esetén a jogorvoslati jog és egyéb jogkövetkezmények meghatározása, illetve azok megfelelősége”. „Az Alkotmánybíróság korábbi – az Alaptörvény hatálybalépését követően is hivatkozott – döntésében hangsúlyozta, hogy az egyén alaptörvényből eredő joga a személyi szabadságra és a személyi biztonságra akkor élvez hatékony védelmet, ha az eljárás tényleges időtartama nemcsak a törvény szerint maximális határidőn belül marad, hanem az ügy sajátosságaival is adekvát” [19/2019. (VI. 18.) AB határozat].

2. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni (Alaptörvény XXIV. cikk). A tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikke nyomán új alapvető jogként jelent meg az Alaptörvényben.

„Az Alaptörvény XXIV. cikke önálló, az ügyintézés alapjogaként ismeri el a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. Az alapjogi védelem kiterjed többek között a részrehajlás nélküli, tisztességes, ésszerű határidőn belüli ügyintézésre, a hatósági aktusok törvényben meghatározott indoklására és a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésére. A közigazgatási szerv a jogalkalmazás során, a konkrét eljárásában nem hagyhatja figyelmen kívül az ügyfél jogait, egyidejűleg kell teljesítenie közérdekvédelmi és szubjektív jogvédelmi funkcióját. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában nem azonosította a XXVIII. cikk (1) bekezdésének tartalmát meghatározó, abszolút jogot, azonban elismerte a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmához tartozó számos részjogosítvány alapjogi jellegét (pl. a hatósági eljárás időbeli dimenziója, a határozat közlése és a közlés módja, valamint a fegyveregyenlőség joga)” [3311/2018. (X. 16.) AB határozat].

II. Az ügy érdemében

A panaszos sérelmezte a vele szembeni intézkedés tényét és annak egyes körülményeit. A panaszos álláspontja szerint annak ellenére állították elő járművezetés ittas állapotban vétség elkövetése miatt, hogy autója működésképtelen volt, nem vezethette azt.

1. *Elsőként azt értékeltem, hogy a rendőrség a panaszost indokoltan, kellő jogszabályi felhatalmazás birtokában vont-a-e intézkedés alá.*

A panaszos – saját beszámolója szerint – nem vezette az érintett járművet, mivel az működésképtelenül állt az ingatlan udvarán.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a rendőrök 21 óra 57 perckor észlelték, hogy járó motorral, felkapcsolt világitással áll, orral a B. utca irányába a – korábbi intézkedések miatt ismert – panaszos járművével. A szolgálati gépjárművel elhaladtak az érintett jármű mellett, így egyértelműen felismerték a vezető ülésen ülő panaszost. A rendőrök eközben ellenőrizték a panaszos járművének rendszámát, amely alapján kiderült, hogy az érintett jármű műszaki érvényessége lejárt. Amíg a panaszos a

járművel állt, nem kezdeményeztek intézkedést a rendőrök, mivel az még nem volt szabálysértés. A továbbhaladó rendőrök megfordultak, ekkor látták, hogy a panaszos elindul és behajt az ingatlan területére, majd a vezető ülésről kiszáll. A rendőrök ezt követően intézkedést kezdeményeztek a panaszossal szemben. Térfigyelő kamerafelvételen látható, hogy a panaszos járműve 21 óra 59 perckor elhalad a felvétellel érintett útszakaszon. (A panaszos, valamint az érintett jármű rendszáma ugyan nem látszik, de külleme megegyezik az érintett járművével, és nem sokkal később a rendőrök szolgálati gépjárműve is látható.) A rendőrségi dokumentumok szerint a panaszos a helyszínen nem hivatkozott a gépjármű működésképtelenségére; az, hogy nem vezette az autót, addig fel sem merült, amíg a járőrök közölték vele, hogy elő fogják állítani.

Az Rtv. 1. §-ának (2) bekezdés 2. pontja szerint a rendőrség az Alaptörvényben, az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az Rtv.-ben foglaltak figyelembevételével – engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő, vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

Az Rtv. 44. §-ának (1) bekezdés b) pontja alapján a rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen – a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti.

A Szolgálati Szabályzat 9. §-a továbbá úgy rendelkezik, hogy rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki, vagy helyszíni bírság kiszabása helyett – ha a szabálysértési eljárásról szóló törvényben megállapított feltételek fennállnak – szóbeli figyelmeztetést alkalmaz.

A rendőrség intézkedési kötelezettségének tisztázása érdekében az alábbi jogszabályhelyeket tartom szükségesnek felhívni:

A KRESZ 4. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint járművet az vezethet, aki a jármű vezetésére jogszabályban meghatározott, érvényes engedéllyel rendelkezik, és a jármű vezetésétől eltiltva nincs.

A KRESZ 5. §-ának (1) bekezdés c) pontja szerint a közlekedésben olyan járművel szabad részt venni, amelynek műszaki-, biztonsági- és környezetvédelmi jellemzői megfelelnek a jogszabályban meghatározott feltételeknek.

A Szabs. tv. 220. §-a alapján, aki [...] a közúti forgalomban olyan gépi meghajtású járművet vezet, amelynek vezetésére hatósági engedéllyel nem rendelkezik, továbbá aki e járművek vezetését ilyen személynek átengedi, szabálysértést követ el.

A Szabs. tv. 221. §-a alapján, aki érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel, illetve olyan járművel vesz részt a közúti forgalomban, amelynek a műszaki érvényességi ideje lejárt, szabálysértést követ el.

A Szabs. tv. 224. §-a alapján, aki a KRESZ-ben meghatározott közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a 217-222. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg, szabálysértést követ el.

A fenti jogszabályhelyek ismertetését követően fontos rögzíteni, hogy valamely cselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálom. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis az alapvető jogok biztosja nem veheti át a szabálysértési hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény elsődleges értékelését, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki.

A Nagykommentár szerint a rendőrök által hivatkozott Szabs. tv. 224. §-a szerint minősülő szabálysértés kerettényállás, amelynek a kitöltő jogforrása a KRESZ, védett jogtárgya pedig a közlekedésbiztonság és a közlekedés rendje. Ez a legnagyobb és legbonyolultabb tényállás. Nemcsak azért, mert a jogellenes magatartások száma száz fölött van, hanem azért, mert ezeket három jogi megoldás szerint kell minősíteni. Ebbe a körbe nem tartozik bele a KRESZ 4. §-ában és 5. §-ában foglalt követelmények megsértése. A KRESZ 4. §-ának (1) bekezdés a) pontját, valamint 5. §-ának (1) bekezdés c) pontját sértő cselekményeket a Szabs. tv. speciális tényállásai alapján szükséges minősíteni. A Szabs. tv. 220. §-a szerinti engedély nélküli vezetés, mint a rendőrségi hatáskörbe tartozó kiemelt szabálysértés, védett jogi tárgya a közlekedésbiztonság, – jelen ügyben releváns – elkövetési magatartása a gépjármű vezetésére jogosító megfelelő engedély hiányában való vezetése. Az engedély hiánya ténykérdés, aminél érdektelen az ok. A Szabs. tv. 221. §-a szerinti érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel való közlekedés, mint a rendőrségi hatáskörbe tartozó szabálysértés, jogi tárgya a közlekedésbiztonság és a rendészeti igazgatás, – jelen ügyben releváns – elkövetési magatartása az olyan járművel való közlekedés, amelynek műszaki érvényességi ideje lejárt. Közúti forgalomban a járművel az állandó forgalmi engedélyben feltüntetett műszaki érvényesség időpontjáig, vagy a vámelőjegyzésben meghatározott visszaviteli határidőig lehet jogszerűen részt venni. Ha a forgalmi engedély műszaki érvényességi ideje lejárt, a Nemzeti Közlekedési Hatóság regionális igazgatóságának a műszaki vizsgáról szóló értesítése, vizsgahatározata, valamint berendelő határozata a jármű műszaki megvizsgálásának napjáig, de legfeljebb az érvényességi idő lejártát követő harminc napig – ezt követően pedig csak a vizsga napján – jogosít a közúti forgalomban való részvételre. [Cserép Attila (szerk.): Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértés nyilvántartási rendszeréről szóló 2012. évi II. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2020.]

A fentiek alapján, amennyiben a panaszos valóban vezette az érintett járművet oly módon, ahogy az a rendőrök jelentéseiben is szerepel, egyértelműen felmerült a Szabs. tv. 220. §-a, valamint 221. §-a szerinti szabálysértések elkövetésnek gyanúja (hiszen a rendszám alapján lekérdezett adatok erre utaltak), amely esetén a rendőröket intézkedési kötelezettség terhelte. (Bár – álláspontom szerint – a rendőrök nem a megfelelő szabálysértési tényállást jelölték meg, az intézkedési kötelezettség alapjogi szempontú értékelése tekintetében ez irreleváns.) Mindezek mellett az Rtv. 44. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján konkrét jogellenes cselekmény észlelése nélkül is van lehetőség – a közúti gépjárműhasználat szabályszerűségének ellenérezése érdekében – közlekedésrendészeti intézkedést

kezdeményezni. Bármely jogalapot vesszük alapul jelen ügyben, szükséges volt, hogy a panaszos közúton – a rendőrök által közvetlenül észlelt módon – vezesse az érintett gépjárművet. A rendőri jelentések szerint a rendőrök kifejezetten azt követően döntöttek az intézkedés megkezdése mellett, miután közvetlenül észlelték, hogy a panaszos mindezt megtette.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül a járműhasználat tekintetében. A panaszos álláspontja szerint nem vezette az érintett gépjárművet, mivel az működésképtelen volt. Az alapvető jogok biztosának vizsgálatát koordináló rendészeti igazgató külön kérte a panaszost, hogy az érintett gépjármű működésképtelenségét valamilyen formában igazolja, ám ezt a panaszos nem tette meg, így a működésképtelenségre vonatkozó álláspontot figyelembe venni nem tudom. A rendelkezésre bocsátott videofelvételeken bár valóban látható olyan gépjármű, amely a rendőri jelentésekben szereplő leírásnak megfelel, annak rendszáma, sofőrje viszont nem látható. Nem áll rendelkezésre olyan információ, amely a gépjármű vezetésére vonatkozó ellentmondásos álláspontok feloldására minden kétséget kizáróan alkalmas lenne, ugyanakkor a gépjárművezetésre vonatkozó közvetett információk alapján reális és ésszerű az a következtetés, hogy a panaszos vezette gépjárművét. **Mindezek alapján a rendőrség álláspontját fogadom el, így a panaszossal szembeni intézkedésre kellő jogalap birtokában került sor, e tekintetben alapvető jogot érintő visszásság nem történt.**

2. Vizsgáltam, hogy mennyiben tettek eleget a rendőrök az azonosítási kötelezettségüknek.

A panaszos sérelmezte, hogy az intézkedő rendőrök nem azonosították magukat, hanem „rögtön meggyanúsították”, amikor látták, hogy a közös udvarról kijött az utcára.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedő rendőrök az Rtv. 20. §-ában foglaltak szerint a napszaknak megfelelően köszöntek, közölték nevüket és rendfokozatukat, majd elmondták, hogy ők a Rendőrkapitányság rendőrei, akik „általános igazoltatás keretén belül intézkednek”.

Az Rtv. 20. §-a határozza meg, hogy milyen módon kell a rendőrnek azonosítania magát, valamint közölni az intézkedés tényét és célját. E § (2) bekezdése alapján a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. E § (3) bekezdése alapján pedig a rendőr köteles – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni.

Az azonosítási kötelezettség célja, hogy a rendőri intézkedéssel szembeni jogorvoslati lehetőségek során az intézkedő rendőrök személye, ezen keresztül pedig a konkrét intézkedés megtörténte beazonosítható legyen. Ennek megfelelően az azonosítási kötelezettség szorosan kapcsolódik a tisztességes hatósági eljáráshoz való alapvető joghoz, valamint a petíciós joghoz. Alapvető jogállami követelmény, hogy a jogok érvényesítése olyan eljárás keretében történjen, amely megfelelő biztositékot jelent a törvényes és elfogulatlan állami döntésre. Az egyes emberekkel szemben az állam természetéből fakadóan mindig erőfölényes pozícióban van. Ennek megfelelően szükséges, hogy az államhatalom nevében eljáró rendőröknek minden esetben teljes körű tájékoztatást adjanak az intézkedés alá vont személyeknek az intézkedés körülményeiről.

A fentieknek megfelelően tisztázni szükséges, hogy az intézkedés megkezdése előtt eleget tett-e az intézkedést kezdeményező rendőr az Rtv. 20. §-ában foglaltaknak, ellenkező esetben pedig, hogy ennek volt-e jogszerű indoka, valamint az intézkedés befejezéséig ezt pótolta-e.

A rendőrségi és panaszosi álláspontok között ellentmondás feszül: míg a panaszos beszámolója szerint az intézkedő rendőrök egyáltalán nem azonosították magukat, a rendőrségi dokumentumok alapján mindegyre a törvényi követelményeknek megfelelően sor került.

A rendelkezésre álló információk alapján az álláspontok közötti ellentmondást feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

3. Vizsgáltam a panaszos személyi szabadsága korlátozásának sérelmezett körülményeit.

A panaszos – beszámolója szerint – miután megtagadta a szonda megfújását, előállították őt a Rendőrkapitányságra mintavétel céljából.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint minden gépjárművezetővel szemben alkoholszondás ellenőrzést kell végrehajtani, ám a panaszoson egyébként is érezhető volt, hogy alkoholt fogyasztott. A panaszos megtagadta a szonda megfújását (tagadta, hogy vezette az érintett gépjárművet), így őt az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés c) pontja alapján előállították mintavételre. A Rendőrkapitányságon 22 óra 33 perckor 0,71 mg/l, majd 23 óra 5 perckor 0,69 mg/l értéket mértek. A rendőrségi dokumentumok szerint a panaszost nemcsak előállították, hanem az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján el is fogták. A rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolás tanúsága szerint a panaszos személyi szabadságát 22 óra 4 perctől 23 óra 40 percig korlátozták, ugyanakkor másnap 0 óra 10 perctől 0 óra 35 percig gyanúsítottként kihallgatták.

Az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdésének megfelelően a rendőrség a feladatának ellátása során a [...] a személyi szabadsághoz [...] fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

a) A jogalap tekintetében.

A rendőrségi dokumentumok alapján a panaszost az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés c) pontja alapján előállították, valamint az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján elfogták. Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy az Rtv. 33. §-ának (1) és (2) bekezdése alternatív viszonyban vannak egymással, azaz a két jogalap ugyanazon intézkedésre egyszerre nem alkalmazható. Bár mindkét jogalap az intézkedés alá vont személy személyi szabadságának korlátozását teszi lehetővé annak érdekében, hogy őt az illetékes szerv vagy hatóság elé állítsák, fontos dogmatikai különbség, hogy míg az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdésében taxatív felsorolt esetekben az intézkedő rendőrnek mérlegelési lehetősége nincs, addig a (2) bekezdésben taxatív felsorolt esetekben kötelező a szükségesség kérdésében való mérlegelés (azaz, e körben még megfelelő jogalappal sem lehet előállítani azt, akinek előállítását semmilyen elvégzendő eljárási cselekmény nem teszi valóban szükségessé).

Figyelemmel arra, hogy a járművezetés ittas állapotban vétség gyanúja ténylegesen már a Rendőrkapitányságon merült fel (hiszen bár a rendőri jelentések szerint érezhető volt a panaszoson, hogy alkoholt fogyasztott, a helyszínen nem alkalmaztak alkoholtesztet a bűncselekményi értékhatár vizsgálata érdekében), a helyes jogalap az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés c) pontja volt.

Az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés c) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges.

A rendelkezésre álló információk alapján a panaszos – saját bevallása szerint is – megtagadta az alkoholteszt megfűjását, ugyanakkor – a rendőri jelentések szerint – a panaszoson érezhető volt, hogy alkoholt fogyasztott. Amennyiben a rendőrségi jelentésben foglaltak megfelelnek a valóságnak, felmerült annak gyanúja, hogy a panaszos ittasan vezette gépjárművét (mivel a panaszos nem fújta meg az alkoholtesztet, annak tisztázására nem volt lehetőség, hogy a gyanú szabálysértésre vagy bűncselekményre vonatkozik-e).

A rendelkezésre álló információk alapján megállapítható, hogy a panaszos fogyasztott alkoholt, ennek megfelelően a panaszos személyi szabadságát megfelelő jogalappal korlátozták az intézkedő rendőrök, így e tekintetben alapvető jogot érintő visszásság nem történt.

b) Az arányosság követelményére figyelemmel.

Az Rtv. 15. §-ának (1) és (2) bekezdésének megfelelően a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, valamint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Fontos rögzíteni tehát, hogy a Rtv. 33. §-ának (2) bekezdése szerinti előállítás alkalmazása tekintetében a rendőr szabad belátása alapján hozott döntése nem lehet önkényes, az mindig a helyszínen értékelhető tények mérlegelésén kell, hogy alapuljon. Az automatikusan alkalmazott előállítás abban az esetben is alapjogsértő, amikor egyébként a helyszínen értékelhető tények alapján lehetne igazolni az intézkedés alá vont személy előállításának szükségességét.

Vizsgáltam, hogy a rendelkezésre bocsátott dokumentumok tartalmából lehet-e következtetni arra, hogy az előállítás végrehajtása a helyszínen értékelhető tények mérlegelésén alapult-e. A rendőrségi jelentések szerint – ahogy arra az előző pontban utaltam – érezhető volt, hogy a panaszos alkoholt fogyasztott (ezt az intézkedés során a panaszos is elismerte, az előállítás során a mintavétel pedig igazolta), a szondát azonban nem volt hajlandó a helyszínen megfűjni. Amennyiben tehát a panaszos vezette az érintett gépjárművet, szükségessé vált, hogy tisztázzák a panaszos alkoholos befolyásoltságának a szintjét, ezáltal pedig cselekménye minőségét.

A fentieknek megfelelően a panaszos személyi szabadságát az arányosság elvének figyelembevételével, jogszerűen korlátozták az intézkedő rendőrök, így e tekintetben alapvető jogot érintő visszásság nem történt.

b) Az előállítás időtartama vonatkozásában.

A panasz szerint a rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolás előre ki volt töltve, annak ellenére, hogy a panaszost ténylegesen szabadon bocsátották volna, maga a gyanúsítottként való kihallgatásra is a formális szabadon bocsátást követően került sor.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos előállítása 22 óra 4 perctől 23 óra 40 percig tartott, amelyet követően 0 óra 10 perctől gyanúsítottként kihallgatták.

Az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) és (4) bekezdése rendelkezik az előállítás időtartamáról. Az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart. Ha az előállítás időtartamának az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerinti meghosszabbítása válik szükségessé, ennek tényét és időtartamát a fogvatartottal – a személyi szabadság korlátozása 8. órájának lejártát megelőzően – szóban közölni kell, és a meghosszabbítás tényét, okát, időtartamát, illetve annak közlését az előállításról készített jelentésben, valamint az előállítás időtartamáról kiállított igazoláson, az engedélyezésre jogosult vezető aláírásával együtt fel kell tüntetni.

Ahogy arra az RI-AJBH-2/2020. számú jelentésben is felhívtam a figyelmet, a személyi szabadság korlátozását nem elég formálisan lezárni, annak ténylegesen is meg kell történnie. Ellenkező esetben nem beszélhetünk az intézkedés alá vont személy szabadon bocsátásáról, hiszen személyi szabadságát továbbra is korlátozzák. Ennek megfelelően, ha a szabadon bocsátást követően további eljárási cselekményeket kíván a rendőrség végrehajtani, nem spórolható meg az intézkedés alá vont személlyel való időpont egyeztetés, illetve az intézkedés alá vont személy új időpontra való idézése.

A rendelkezésre álló információk alapján egyértelműen megállapítható, hogy a panaszost formálisan 23 óra 40 perckor szabadon bocsátották, mégis kihallgatására ezt követően, éjfél után került sor. Ennek megfelelően a panaszos személyi szabadságát – a formális szabadon bocsátást követően – alapvető jogot sértő módon korlátozta a rendőrség.

c) A hozzátartozó vagy más személy értesítésének joga tekintetében.

A panaszos számára, előállítása során – beszámolója szerint – nem engedték, hogy ügyvédet értesítsen.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos nem kérte, hogy értesítse ügyvédjét. Gyanúsítottként való kihallgatásakor azon kérdésre, hogy kéri-e védő kirendelését, nemmel válaszolt. A védelemhez való jog gyakorlására vonatkozóan szóban 22 óra 5 perckor tájékoztatták a panaszost, a jegyzőkönyv szerint a panaszos védő kirendelését nem kérte.

Az Rtv. 18. §-a (1) bekezdésének megfelelően a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje, ennek érdekében a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. A fogvatartott által értesítendőnek megjelölt személy értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség indokolatlan késedelem nélkül teljesíti. Ha az értesítés ténye az eljárás során keletkezett adatok alapján veszélyezteti az intézkedés célját, akkor az értesítést el kell halasztani és akkor kell megtenni,

amikor a veszélyeztetés már nem áll fenn. Ha az értesítés ténye nem, de a fogvatartott által megjelölt személy értesítése veszélyezteti az intézkedés célját, akkor őt fel kell hívni arra, hogy más személyt jelöljön meg. Ha a fogvatartott olyan más személyt jelölt meg, akivel kapcsolatban az értesítésnek nincs akadálya, a rendőrség az utóbb megjelölt személyt értesíti. Ha a fogvatartott kiskorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét. Ha a fogvatartott esetében a büntetőeljárás vagy a szabálysértési eljárás szabályai alkalmazásának van helye, az ezen eljárásokra vonatkozó különös rendelkezések szerint kell eljárni.

A fentieknek megfelelően, a Be. jelen esetben irányadó szabályaitól függetlenül is, pusztán az Rtv. alapján is – a fenti feltételek és kivételek mellett – értesíteni kell azt a személyt az előállítás tényéről, akit a panaszos megjelöl. Amennyiben tehát a panaszos ügyvédje értesítését kérte, a rendőrök törvényes kötelezettsége lett volna a megjelölt ügyvédet értesíteni.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet. Fontos ugyanakkor, hogy a rendőrség nem bocsátotta rendelkezésemre a hozzátartozó vagy más személy értesítésének szándékára vonatkozó panaszosi nyilatkozatot. Az Rtv. 18. §-ának hivatkozott (1) bekezdése szerint az értesítési szándékról a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. Azon túl, hogy a személyi szabadságában korlátozott személy erre vonatkozó nyilatkozatása törvényes kötelezettség, fontos garanciális jelentőséggel bír. Mindez, mint a fogvatartott által megteendő nyilatkozat, általában véve hozzájárul a jogok gyakorlásához, illetve kötelezettségek tudomásulvételéhez és teljesítéséhez, továbbá speciálisan azt segíti elő, hogy a személyi szabadságában korlátozott személy tudassa hollétéről és helyzetéről azon személyeket, akik vonatkozásában ez az információ jelentőséggel bírhat. (Mindez – a teljesség igénye nélkül – kihathat az intézkedés alá vont személy családi életére, munkájára, más oldalról pedig az intézkedéssel szembeni jogérvényesítés hatékonyságára is.) **A hozzátartozó vagy más személy értesítésének szándékára vonatkozó fogvatartotti nyilatkozat elmaradása nem pusztán formális hiányosság tehát: e nyilatkozat a jogérvényesítés egyik garanciális eszköze, amelynek elmaradása mindenképpen visszásságnak tekintendő.**

4. Vizsgáltam a panaszos felvételkészítésre vonatkozó sérelmét.

A panaszos kiemelte továbbá, hogy az eseményeket látó szomszédok számára nem engedték, hogy felvételeket készítsenek a rendőri intézkedésről.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedésről senki nem kívánt felvételeket készíteni.

Ugyan jelen sérelem alapján nem a panaszos volt az esetleges tiltás alanya, ugyanakkor annak következményei egyértelműen a panaszossal szembeni intézkedéshez kapcsolódtak, a panaszos alapvető jogainak lehetséges sérelmét jelenthették.

E panaszlelem tekintetében álláspontom szerint szükséges áttekinteni a képmás és hangfelvétel készítéséhez kapcsolódó vonatkozó szabályozást és joggyakorlatot.

A Ptk. 2:48. §-ának (1) bekezdésének megfelelően képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. Ugyanezen § (2) bekezdése alapján viszont nincs szükség az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén.

A vonatkozó bírósági gyakorlat értelmében a szolgálatot teljesítő rendőr alapvetően nem közéleti szereplő, így – a hivatkozott Ptk. rendelkezés értelmében – szükséges a hozzájárulása, amennyiben róla szolgálatteljesítés közben kép- vagy hangfelvételt kívánnak készíteni. Ugyanis nincs olyan törvényi rendelkezés, amely kiemelné a szolgálatot teljesítő rendőrt a főszabály hatálya alól. (A szolgálatot teljesítő rendőr vonatkozásában a következők minősülnek közérdekből nyilvános adatnak: neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata [pl. azonosító száma], valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény előírja [Info tv. 26. § (2); Rtv. 20. § (1)-(2)]). Az elmúlt évtized pár jelentős ügye azonban rámutatott, hogy kifejezett törvényi rendelkezés hiányában is vannak olyan kivételes esetek, amikor az ilyen felvételek készítéséhez nem szükséges a szolgálatot teljesítő rendőr hozzájárulása.

Az Alkotmánybíróság kifejezetten a sajtótudósítások tekintetében rögzítette több határozatában, hogy *„[r]endőri intézkedésről készült képfelvétel hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható, ha a nyilvánosságra hozatal nem öncélú, vagyis az eset körülményei alapján a jelenkor eseményeiről szóló vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak, közügyet érintő képi tudósításnak minősül”* [28/2014. (IX. 29.) AB határozat, 16/2016. (X. 20.) AB határozat, 3/2017. (II. 25.) AB határozat]. Az Alkotmánybíróság a hivatkozott Ptk. rendelkezés értelmezése során kiemelte, hogy a bíróságok – az Alaptörvény 28. cikkének megfelelően – a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kötelesek értelmezni. Így az alkotmányos alapjogok, alapelvek, alapértékek mentén történő jogértelmezésnek minden esetben elsődlegesnek kell lennie, amely követelmény az olyan pontosan meg nem határozott fogalmak esetén, mint a „közéleti szereplés”, különösen igényli, hogy a fogalom tartalmát mindig a konkrét tényálláshoz igazítsák.

A fentieknek megfelelően tehát a rendőr szolgálatteljesítése generálisan nem illeszthető a „közéleti szereplés” fogalmi körébe, de kategorikusan nem is zárható ki onnan, az mindig az adott tényállás körülményeinek függvénye.

Ugyanakkor jelen panaszügy szempontjából nem a „közéleti szereplés” kérdése az elsődlegesen értékelendő szempont a kép-, illetve hangfelvételek vonatkozásában.

A Ptk. kommentárja kiemeli, hogy számos olyan eset előfordul, amikor „közéleti szereplés” hiányában sincs szükség az érintett hozzájárulása, vagy a hozzájárulás kérdése közömbös: *„[a] rejtett kamerával készített videofelvétel a büntetőeljárásban bizonyítási eszközként, illetve bizonyítékként felhasználható; polgári perben dönthető el, hogy a felvétel sérti-e valakinek a személyhez fűződő jogait (EBH2000. 296.)”*; *„Hangfelvétel készítése vagy felhasználása akkor nem minősül visszaélésnek, ha arra közvetlenül fenyegető vagy már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében közérdekből vagy jogos magánérdekből kerül sor, feltéve, hogy a hangfelvétel készítése vagy felhasználása a bizonyítani kívánt jogsértéshez képest nem okoz aránytalan sérelmet (BDT2014. 3076.)”*. [Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Wolters Kluwer, 2021.]

A fentieknek megfelelően, amennyiben a kép-, illetve hangfelvétel készítésének a célja, annak bizonyítási eszközként való felhasználása, és mindez nem visszaélésszerű, azaz kizárólag az intézkedés körülményeinek rögzítésére korlátozódik, közömbös, hogy az intézkedő rendőr annak elkészítéséhez és jogorvoslati eljárásokban való felhasználásához hozzájárult-e vagy sem. Az intézkedő rendőr nem tilthatja meg, hogy róla – az intézkedés körülményeinek rögzítéséhez szükséges mértékben – kép, illetve hangfelvételt készítsenek. Amennyiben ezt

személyiségi jogaira alapozva sérelmezi, van lehetősége polgári peres úton fellépni a felvételt készítő személlyel szemben.

Álláspontom szerint kiemelt közérdek fűződik ahhoz, hogy az államhatalom leginkább kézzelfogható, a polgárok alapvető jogait közvetlenül érintő megnyilvánulása, a rendőri intézkedés akár kép-, illetve hangfelvételek készítésével is dokumentálható legyen, biztosítva ezzel az esetleges jogsértések bizonyítását.

Amennyiben a panaszos beszámolója megfelel a valóságnak, az intézkedő rendőrök tiltása mindenképpen visszás volt. A rendőrségi dokumentáció alapján ugyanakkor senki nem kívánt felvételeket készíteni, az intézkedés során ez fel sem merült.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e sérelem tekintetében a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

Intézkedési javaslataim az országos rendőrfőkapitány részére

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásságok jövőbeni megelőzése érdekében – az Ajbt. 31. §-a (1) bekezdésének és az Rtv. 92. §-a (1) bekezdésének megfelelően – **felkérem az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjét a következőkre:**

1. Kérem, **hívja fel a szolgálati állomány figyelmét arra, hogy a személyi szabadság korlátozását nem elég formálisan lezárni, annak ténylegesen is meg kell történnie.** Ellenkező esetben nem beszélhetünk az intézkedés alá vont személy szabadon bocsátásáról, hiszen személyi szabadságát továbbra is – immár törvényes felhatalmazás nélkül – korlátozzák.
2. Kérem továbbá, **hívja fel a szolgálati állomány figyelmét arra, hogy az Rtv. 18. §-a (1) bekezdése értelmében a hozzátartozó vagy más személy értesítésének szándékáról a fogvatartottat nyilatkoztatni kell.** Azon túl, hogy a személyi szabadságában korlátozott személy nyilatkoztatása törvényes kötelezettség, fontos garanciális jelentőséggel bír. Mindez, mint a fogvatartott által megteendő nyilatkozat, általában véve hozzájárul a jogok gyakorlásához, illetve kötelezettségek tudomásulvételéhez és teljesítéséhez, továbbá speciálisan azt segíti elő, hogy a személyi szabadságában korlátozott személy tudassa hollétéről és helyzetéről azon személyeket, akik vonatkozásában ez az információ jelentőséggel bírhat.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos